# SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING XORIJIY TILLARNI O’RGANISHDAGI ROLI, IMKONIYATLARI, MUAMMOLARI VA ISTIQBOLLARI

**Saydullayeva Gulchehra G’ayrat qizi**
Talaba
Guliston davlat pedagogika instituti
**Xolturayeva Bahor Mamadsoli qizi**
Talaba
Guliston davlat pedagogika instituti

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada sun’iy intellekt texnologiyalarining xorijiy tillarni o’rganish jarayonidagi roli va ta’siri chuqur tahlil qilinadi. Asosiy e’tibor sun’iy intellekt yordamida shaxsiylashtirilgan ta’lim imkoniyatlariga, interaktiv o’quv vositalariga, madaniyatlararo muloqotga tayangan o’quv mihitini yaratishdagi afzalliklarga qaratilgan. Maqolada ChatGpt, Duolingo va Elsa Speak kabi mashhur ilovalar misolida texnologiyalarning qanday ishlashi va amaliy yordami ko’rsatiladi. Sun’iy intelllikting til o’rganishdagi ustoz bilan integratsiyasi, imkoniyat va cheklovlari nazariy hamda amaliy nuqtai nazardan o’rganilgan. Shuningdek maqolada kelajakdagi ilmiy loyihalarga oid g’oyalar, xususan SI yordamida o’quv platformasi yaratish rejalari ham ilgari surilgan.

**Kalit so’zlar:** sun’iy intellekt, xorijiy tillarni o’rganish, madiyatlararo muloqot, individuallashtirilgan ta’lim, ta’limiy texnologiyalar

**Abstract:** This article provides an in-depth analysis of the role and impact of artificial intelligence technologies in the process of learning foreign languages. The main focus is on personalized learning opportunities enabled by AI, interactive educational tools, and the advantages of creating a learning environment based on intercultural communication. The article illustrates the practical use and functioning of popular applications such as ChatGPT, Duolingo, and Elsa Speak. The integration of artificial intelligence with human instructors, as well as the theoretical and practical possibilities and limitations of AI in language learning,

are examined. Additionally, future scientific project ideas, including plans to develop an AI-powered learning platform, are proposed.

**Key words**: artificial intelligent, learning foreign languages, intercultural communication, personalized education, educational technology

Zamonaviy dunyoda xorijiy tillarni o‘rganish ko‘plab sohalarda, jumladan ta’lim, biznes, ilm-fan va madaniyatlararo muloqotda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Globalizatsiya jarayonida ko‘p tillilik va madaniyatlararo tushunish insonlarning kasbiy va shaxsiy rivojlanishida asosiy omillardan biriga aylangan. Shu sababli, til o‘rganish jarayonini samarali va qulay qilishga qaratilgan texnologiyalar, xususan sun’iy intellekt (SI) tizimlari, yuksak e’tirof etilmoqda. Sun’iy intellekt sohasidagi so‘nggi yutuqlar ta’lim tizimida yangi imkoniyatlar yaratib, individuallashtirilgan, interaktiv va o‘quvchining ehtiyojlariga moslashgan ta’lim usullarini taqdim etmoqda. Xususan, til o‘rganish jarayonida SI asosida ishlovchi chatbotlar, avtomatik tarjima tizimlari, talaffuzni yaxshilash vositalari va boshqa ilg‘or texnologiyalar samaradorlikni oshirmoqda.

*Sun’iy intellektning til o‘rganishdagi roli va imkoniyatlari:* Zamonaviy ta’limda sun’iy intellekt (SI) texnologiyalari xorijiy tillarni o‘rganish jarayonini tubdan o‘zgartirmoqda. SI yordamida ta’lim shaxsiylashtirilgan, interaktiv va o‘quvchining individual ehtiyojlariga moslashgan holga kelmoqda. Bu texnologiyalar an’anaviy darslik va mashg‘ulotlardan farqli o‘laroq, til o‘rganishni samaraliroq, qiziqarli va oson qiladi.

*SI ilovalari va ularning amaliy yordami:* Bugungi kunda til o‘rganishda eng ommabop SI ilovalaridan biri – Duolingo. Ushbu platforma o‘quvchilarning har biriga individual yondashgan holda, yoshi, bilim darajasi va o‘rganish sur’ati asosida shaxsiy ta’lim dasturlarini tuzadi. Duolingo o‘yinlashtirilgan metodlarni qo‘llab, foydalanuvchilarni doimiy ravishda rag‘batlantiradi va ularning til o‘rganishga qiziqishini oshiradi. Shuningdek, tizim olingan natijalar asosida qaysi sohalarga ko‘proq e’tibor qaratish kerakligini aniqlaydi. Elsa Speak ilovasi esa asosan talaffuz bilan shug’ullanadi. Bu dastur foydalanuvchining nutqini SI yordamida tahlil qiladi, talaffuzdagi xatolarni aniqlaydi va aniq tavsiyalar beradi. Natijada, foydalanuvchilar chet tilidagi talaffuzga yaqinroq gapirish ko‘nikmasiga ega bo‘ladilar.

Yana bir ilg‘or vosita – ChatGPT kabi sun’iy intellektga asoslangan interaktiv chatbotlar. Bu SI yordamchilar bilan foydalanuvchilar erkin muloqot qilishi, savollar berishi, yozma va og‘zaki mashqlar bajarishi mumkin. ChatGPT tilni amaliyotda qo‘llash, yangi iboralar va grammatik qoidalarni o‘rganishda katta yordam beradi. Tandem, Hello Talk kabi ilovalar orqali real insonlar bilan muloqot qilish orqali suhbat qura olish ko’nikmalarini shakllantirish mumkin. Memrise ilovasi orqali so’zlarni kontekstda eslab qolishga yo’naltirilgan mashg’lutlar orqali so’zlarni tez fursatda o’rganish imkoniyatini beradi.

Yuqorida nomi qayd etilgan texnologiyalar til o‘rganishda quyidagi afzalliklarni taqdim etadi:

- ✓ Individuallashtirilgan ta’lim: Har bir o‘quvchining ehtiyojlari va qobiliyatlariga mos darslar tuziladi.
- ✓ Faollik: Foydalanuvchilar bir vaqtning o’zida mashqlar bajaradi va savollarga javob oladi.
- ✓ Qulaylik: Istalgan vaqtda , har qanday joyda til o’rgana olish imkoniyatiga ega bo’lish.
- ✓ Ma’lumotlarni tahlil qilish: O‘quvchilarning kuchli va zaif tomonlari aniqlanib, ta’lim jarayoni yanada optimallashtiriladi.
- ✓ Madaniyatlararo muloqot: AI yordamida turli tillar va madaniyatlar o‘rtasidagi farqlar va o‘xshashliklar yaxshiroq tushuniladi.

Shunga qaramay, SI texnologiyalaridan foydalanishda bir nechta cheklovlar va muammolarga duch kelinmoqda. Masalan:

- ✓ Emotsional va ijtimoiy jihatlar: SI ustozning hissiy qo‘llab-quvvatlashi va motivatsiyasini to‘liq taqlid qila olmaydi. Bu esa o’z navbatida, o’quvchida motivatsiyani yo’qolishiga sabab bo’lishi mumkin
- ✓ Kontekstual tushuncha: SI ba’zan murakkab kontekstlarni to‘liq anglamasligi mumkin.
- ✓ Texnik cheklovlar: Ba’zi bir chekka hududlarda internetga bog’lanish bilan muammolar mavjudligi bois, ular bu imkoniyatlar foydalanishda qiyinchiliklarga duch kelishmoqda.

Yuqoridagi muammolarni bartaraf etish uchun SI va insonning birgalikdagi faoliyati muhim hisoblanadi. Ustozlar SI vositalarini qo‘llab, o‘quvchilarning individual ehtiyojlariga yanada moslashgan yondashuvni ta’minlashlari mumkin. Shu bilan birga, ustozlar murakkab tushunchalarni tushuntirish, motivatsiyani oshirish va madaniy jihatlarni chuqurroq tushuntirishda davom etadilar.Sun’iy intellekt asosida ishlaydigan o‘quv platformalar yaratish istiqbollariga oid loyihalar ustida ishlar davom etmoqda. Masalan, o‘quvchilarning qobiliyatlarini doimiy monitoring qilish, real vaqt rejimida individual maslahatlar berish va hatto virtual haqiqat (VR) texnologiyalari bilan til o‘rgatish tizimlarini rivojlantirish ko‘zda tutilmoqda.

*Kelajakdagi loyihalar istiqbollari:* Xorijiy tillarni o‘rganishda sun’iy intellekt imkoniyatlarini kengroq tadbiq etish maqsadida kelajakda quyidagi yo‘nalishlarda loyiha ustida ishlash rejalashtirilmoqda:

1. SI asosida O‘zbekcha–Inglizcha interaktiv platforma yaratish. Ushbu platforma orqali foydalanuvchining bilim darajasini tahlil qilinib, individual mashqlar va tavsiyalar taqdim etiladi. Talaffuzni baholash tizimi ham kiritiladi.
2. SI yordamida o‘zbek tilini xorijliklarga o‘rgatishga mo‘ljallangan mobil ilova ishlab chiqish. Bu ilova o‘zbek tili va madaniyatini tanishtiruvchi interaktiv mashqlarni o‘z ichiga oladi. Mashqlarni bajarish davomida foydalanuvchilar o’zbek xalqining urf odatlari, buyuk ajdodlarimiz hayoti va ijodi haqida qiziqarli faktlar va ular ijodlaridan parchalar haqida ma’lumotlarga ega bo’lishadi.
3. Shaxsiylashtirilgan o‘rganish algoritmlarini ishlab chiqish. Foydalanuvchi faoliyatiga qarab sun’iy intellekt unga eng mos o‘quv materiallarini tavsiya qiladi.

Hozircha bu g‘oyalar dastlabki bosqichda, ammo ularni amalda sinab ko‘rish va tadqiqotga aylantirish niyati mavjud. Mazkur maqola ushbu loyihalar uchun ilmiy poydevor bo‘lib xizmat qiladi.

Xorijiy tillarni o‘rganishda sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning o‘rni tobora ortib bormoqda. Duolingo, Elsa Speak, ChatGPT, Memrise kabi vositalar til o‘rganish jarayonini interaktiv va shaxsiylashtirilgan tarzda olib borishga yordam bermoqda. Ular foydalanuvchining til kompetensiyasini tahlil qilib, u bilan samarali ishlay oladi. Shunga qaramay, AI texnologiyalari inson ustozining hissiy, madaniy va pedagogik yondashuvlarini to‘liq almashtira olmaydi. Shu sababli eng yaxshi natija sun’iy intellekt vositalari va ustoz faoliyatining uyg‘unligida ko‘zga tashlanadi.Kelajakda ushbu texnologiyalardan foydalangan holda yangi ta’lim loyihalarini yaratish va ilmiy izlanishlarni davom ettirish rejalashtirilmoqda. Mazkur maqola esa shu yo‘nalishdagi dastlabki nazariy yondashuv sifatida baholanishi mumkin.

**Foydalanilgan adabiyotlar:**


1. Karimova, N. (2022). Innovatsion texnologiyalar va til o‘qitishning zamonaviy yondashuvlari. Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi nashriyoti.
2. Duolingo Inc. (2024). Language learning powered by AI. www.duolingo.com

3. Mamatqulov, I. (2023). Sun’iy intellekt: ta’limdagi yangi bosqich. “Ilm va Taraqqiyot” jurnali, 4-son, 18–25-betlar.
4. ELSA Corp. (2023). ELSA Speak: English pronunciation app. www.elsaspeak.com
5. OpenAI. (2024). ChatGPT and Education: Applications and Challenges. https://openai.com/research
6. Xolmatova, G. (2021). Chet tillarini o‘qitishda raqamli texnologiyalarning roli. “Zamonaviy ta’lim” ilmiy-metodik jurnali, 2(5), 45–49.
7. Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological Pedagogical Content Knowledge: A Framework for Teacher Knowledge. Teachers College Record, 108(6), 1017–1054.
8. Zohidov, B. (2022). Talabalarda mustaqil til o‘rganishni shakllantirishda sun’iy intellekt imkoniyatlari. “O‘zbek tili va adabiyoti” jurnali, 3-son, 67–71-betlar.